

ДОШКОЛЬНЫЕ ВИЗОВАНИЯ

ISSN 0321-1401

2/87

ДВОЄ ЯК ОДНА

1. УСТАНОВКА НА РАДІСТЬ

О. КРЕМЕНЧУГСЬКА,
наш спец. кор.

Загальновідомо: ефективність навчально-виховного процесу в будь-якій групі дошкільного закладу значною мірою залежить від взаємодії вихователів, які в ній працюють, єдності їх вимог, однаковості підходу до дітей, батьків, зрештою, від психологічної сумісності їхніх особистостей. Та як ще часто педагоги працюють поруч, а не разом, і це, звичайно, не може не шкодити справі.

Редакція спільно з Республіканським методичним кабінетом дошкільного виховання Міністерства освіти УРСР на подання Київського міського ІУВ вивчила досвід роботи вихователів О. В. Литвиненко і С. В. Сухомлин з дошкільного закладу № 225 Жовтневого району м. Києва. Гадасмо, ознайомлення з ним буде корисним для наших читачів.

Замість вступу.

Записи в журналі планування роботи групи, зроблені двома почерками, що чергуються день у день, вводять у будні навчально-виховного процесу, ніби вішки на складному шляху, крок за кроком позначають непомітну окові роботу — формування людської особистості. Прочитаєш сторінку за сторінкою: план заняття, висновки; ще план — і знову висновки; чіткі ділові фрази без емоцій... Ні, не захоплює читання цієї «контрторської» книжки. Але простежиш за живими «героями» її хоча б кілька днів зацікавленим, неупередженим оком, поспостерігаєш за «натурою», що втиснута в скупі рядки щоденних вихователевих нотаток, і відкривається справді чудовий світ творчості. Отак і ми спробували зблизька роздивитись, як працюють двоє педагогів в одній групі, що про них керівники й колеги твердять: «Іх двоє, а ніби одна».

Іхне спільне педагогічне кредо — діяти тільки на користь дитині. Ширше воно розкривається кількома цитатами, дбайливо виведеними на першій сторінці щоденника:

«Якщо хочеш бути наглядцем, можеш нічого не робити. Але якщо ти вихователь, у тебе шістнадцятигодинний робочий день без перерв і без свят, день, що складається з роботи, яку не можна ні точно визначити, ні помітити,

ні проконтролювати, — і із слів, думок, почуттів, назва яким — легіон».

(ЯНУШ КОРЧАК)

«Якщо золотар зіпсує золото, золото можна перетопити. Якщо псується коштовне каміння, його бракують, але найбільший діамант не може бути оцінено в наших очах дорожче, ніж людину, яка народилася. Псування людини є або величезний злочин, або величезна вина без провини. Над цим матеріалом треба працювати чітко, задалегідь визначивши, що ти хочеш зробити з нього».

(А. В. ЛУНАЧАРСЬКИЙ)

«Вихователь повинен уникати тільки однієї форми: простого перебування на очах у дітей без будь-якого діла і без будь-якого інтересу до них».

(А. С. МАКАРЕНКО)

«Мудрість влади педагога — це передусім його здатність все розуміти».

(В. О. СУХОМЛИНСЬКИЙ)

Вірність цим позиціям вони переконливо доводять своєю повсякденною працею.

Вони — це вихователі другої молодшої групи дошкільного закладу № 225 Олена Василівна Литвиненко і Світлана Василівна Сухомлин. За плечима — спільний чотирирічний шлях: отак, як

торішнього вересня, взяли вони групу вчорашніх ясельничків восени 1982 року і довели її до випуску. Наскільки успішним був той етап діяльності пари педагогів, свідчить хоча б те, що на базі їхньої групи діяла школа передового досвіду з питань наступності у роботі садка та школи, а після першої чверті цього навчального року вихователі одержали самі подяки від батьків колишніх вихованців і вчителів сьогорішніх першокласників.

І от тепер — знову малята. Група четвертого року життя, чи не найскладніша у дошкільному віці, на думку психологів. Адже саме від 3 до 4 років, підкреслюється в програмі виховання та навчання в дитячому садку, відбуваються істотні зміни в розвитку окремих психічних процесів, у характері та змісті діяльності дітей, у їх стосунках з людьми. Не упустити жодної можливості якнайповнішого використання величезного внутрішнього потенціалу кожної дитини для її всебічного розвитку — ось на що спрямовують свої зусилля сьогорішні О. В. Литвиненко і С. В. Сухомлин.

Але ж цього прагнуть усі вихователі, — можуть заперечити мені. Звичайно. Але чи всі на практиці послідовно і неухильно працюють над здійсненням цього благого наміру? Чи ділять свої турботи щодо цього справді навпіл і чи шукають спільної стежинки у будь-якій ситуації?

Олена Василівна і Світлана Василівна, маючи вже позаду спільний досвід не лише здобутків, а й певних прорахунків, невдач, ще не знаючи своїх майбутніх вихованців, розробили, коли можна так висловитися, стратегію і тактику наступного чотирирічного етапу. Розпочали з ґрунтового аналізу нової програми і власних засобів її виконання.

Треба зауважити, що в дошкільному закладі з ініціативи завідуючої Г. Є. Лукіної і старшого вихователя М. Я. Модло (до речі, теж показово: вже п'ятнадцять років працюють злагоженою парою) відмовилися від щорічного переведення груп з одного приміщення в інше. Тепер усі надбання

рупового міні-колективу належать йому, слугують, як-то кажуть, вірою й правдою.

Тож вихователі і взялися перевіряти, що вже мають з дидактичного й роздавального матеріалу, що є в методичному кабінеті садка, а що треба виготовити. Щодо саморобних посібників, то О. В. Литвиненко і С. В. Сухомлин давно дійшли згоди: те, що треба малювати, робить Світлана Василівна, бо має справді мистецький хист, а там, де потрібне слово, креслення і т. ін., — царина Олени Василівни, колишнього вчителя. І не має значення, хто за планом проведитиме заняття, — це їхня спільна справа.

Як тільки став відомим списочний склад дітей групи, взялися до ознайомлення з дітьми та їхніми батьками. Побували у малят удома, розмовляли не лише з татами й мамами, а й з іншими членами родини. І до середини вересня мали чітке уявлення про умови, в яких виховуються малята, про те, хто з дорослих уже сьогодні помічник вихователя, та головне — могли скласти більш-менш точний психолого-педагогічний портрет своєї групи. Це було для них дуже важливо — знати нахили, звички кожного малюка, засоби, що на ту чи іншу дитину впливають найефективніше. Кожну помічену рисочку, будь-який прояв вихованцем незвичайного ставлення до чогось у групі, найменші зрушення у поведінці — все це обов'язково обговорювали (та й зараз обговорюють) щодня.

Зрозуміло, що півгодинної пере-змінок на це вистачити не може. Але у Литвиненко й Сухомлин свій режим роботи: та, що працює сьогодні у другу зміну, приходить раніше, щоб допомогти з обідом, — усім відомо, наскільки це складний режимний момент у молодшій групі, — а та, що працювала зранку, затримується, поки діти заснуть. І тоді напарницям вистачає часу не тільки обговорити, що і як проходило у першій половині дня, кому з дітей необхідно приділити особливу увагу, з ким із батьків і про що поговорити. Саме в цей час вирішують колеги поточні справи і спільні завдання на перспективу (скажімо, про виготовлення костюмів до новорічної ялинки, про підготовку до фізкультурного свята, про наступні батьківські збори тощо). І обмінюються цінними книжками, і передають одна одній попідкреслені різноколірними олівцями вирізки статей з журналів та газет на педагогічні теми. Все це потім обов'язково знадобиться при складанні конспекту заняття з якоїсь теми, або розробки сценарію (обидві виховательки займаються цим спільно з музкерівником, бо вважають за обов'язкове, щоб усі без винятку малята були активними дійовими особами в святковому чи розважальному дійстві), або підго-

товці тез чергового виступу в батьківському лекторії.

Звичайно, ніхто не ставив їм за обов'язок усе це робити разом. Але коли прагнеш спільного результату, то чи не простіше виконувати все, що можливо, вдвох, аніж потім витратити такий дорогий, такий дефіцитний час вихователя на пояснення, розтлумачування й узгодження?! В усякому разі, в перевазі саме такої практики переконані не тільки Олена Василівна та Світлана Василівна, а й завідувача і старший вихователь, які вчать на їхньому прикладі інших.

Тісна взаємодія педагогів виявляється не тільки в спільному плануванні, своєчасному й вичерпному інформуванні один одного про все, що стосується дітей. Дуже важливий аспект ділової співдружності — вироблення спільної позиції у підході до вихованців.

Кому з «дошкільників» не доводилося спостерігати, як змінюються діти у різних вихователів? У одного малята жваві, активні, веселі; прийшов інший — і ті ж самі діти принишкли, не виявляють ініціативи у грі, весь час чомусь сваряться між собою. А кому не відомі випадки, коли день через день у сім'ях відбуваються ранкові сцени: «Мамусю, любя, можна я сьогодні в садок не піду?» — «Чому?» — «Бо сьогодні зранку Ольга Степанівна, вона кричить». Або: «Я не люблю ходити до Віри Андріївни — хочу, щоб завжди була Любов Панасівна». І ще десятки варіацій. У розмовах жодний з батьків, чиї діти ходять до групи О. В. Литвиненко і С. В. Сухомлин, не міг пригадати такого випадку. Щодня однаково охоче поспішають малята в свій другий дім, бо обидві виховательки додержують з ними одного тону — тону доброзичливості, любові, невідомої, щирої зацікавленості.

Щоб пересвідчитись у цьому, досить переглянути записи в груповому журналі — вони про те, що найбільше турбує, непокоїть, потребує й негайного втручання колеги. Часто-густо нотатки стосуються не тільки аналізу занять, а й певних нюансів у поведінці окремих дітей: «На прогулянці знову грався відокремлено Віталік М... Побільше ласки Катрусі, бо тато знову виїхав на вахту, і дівчинка надто сумує... Чомусь сваряться між собою Андрій і Юрко — спробувати налагодити їх контакти у грі...»

Як реалізуються подібні зауваження, ми мали щасливу нагоду бачити самі.

«Тьотя Василівна». Так спочатку називали дітлахи обох своїх вихователюк. Та й тепер, здається, це ймення малим ближче, бо, хоча й звать педагогів правильно — Олена Василівна і Світлана Василівна, а, розповідаючи про них, ні-ні, та й промовлять з дитячою безпосередністю: «А тьотя Василівна казала...», «Це мені тьотя Василівна дала...» Не зовсім педагогічно грамотно,

У дружній суперечці народжується істина. (Вихователі Світлана Василівна Сухомлин та Олена Василівна Литвиненко).

Фото В. ЗАЙЦЕВА

але з точним акцентом: для трирічних обидві виховательки — тьотя Василівна, добра, справедлива, всезнаюча, чий авторитет незаперечний.

Не один день спостерігаємо за життям групи. Ось уранці чергує Світлана Василівна. Звичайно, малята не завжди спокійно розлучаються з батьками, та ще й так рано-вранці: багатьох приводять до пів на восьму. Дехто навіть сльозу пускає. Але досить виховательки лагідно промовити: «А в групі на Женю (чи Юлю, чи Славу) іграшки вже зачекалися. Ходімо заспокоїмо їх, привітаємось із ними», — і вже висохли сльози, і, на ходу помахавши мамі рукою, поспішає малюк до «справи». Той, хто з подібним настроєм приходить пізніше, чує інше: «Вже всі дітки хвилюються, чи не захворів Сашко (чи Діма, чи Ната), бо час на зарядку збиратись, а тебе все немає...»

Ранкову гімнастику малята люблять. По-перше, роблять її у залі під музику; по-друге, Світлана Василівна і Ольга Василівна обов'язково знаходять слова, щоб похвалити кожного, хто добре виконував вправи, і підтримати того, в кого щось не виходить («Яна сьогодні набагато спритніше, ніж учора, підстрибувала, скоро вона найкраще цю вправу виконуватиме»); а, по-третє, найцікавіше для малят, що самі виховательки (обидві, звичайно) теж роблять зарядку разом з ними, ще й дзвінки віршки примовляють.

Завтра вранці, коли малят зустрічатиме Олена Василівна, ситуація повториться, хіба що слова будуть трохи іншими, але головна установка: дитина повинна розпочинати день у садку радісно, — спільна в колег.